

Akademie výtvarných umění v Praze

Studijní program Výtvarná umění

Ateliér Malba 4

DIPLOMOVÁ PRÁCE

UNIKÁTNÍ OBRAZOVÉ TÉMA

UNIQUE PICTORAL THEME

Vypracoval: Dávid Čertánský

**Vedoucí diplomové práce: MgA. Marek Meduna Ph.D., MgA. Petr Dub
Ph.D.**

Oponentka diplomové práce: Mgr. Monika Čejková

Akademický rok 2022/2023

Vnímanie v širokom slova zmysle neprináša len odpovede, ale aj mnoho otázok. Maľba môže otvárať priestory, v ktorých sa mnoho z týchto otázok otvára. Séria viacerých malieb ponúka možnosť tvoriť príbeh, v ktorom sa vždy nadväzuje z obrazu na obraz, z otázky na otázku, z odpovede na odpoveď. V tomto texte sa pokúsim niektoré z nich popísať. Názov práce „Unique pictoral theme“ tak spája široké pole, ktoré predstavuje témy vnímana, vzniku a premeny obrazov rôznych kvalít.

Na začiatku práce som si stanovil za cieľ urobiť obrazy, ktoré sa budú schopné prispôbiť priestoru, v ktorom budú inštalované. To súviselo s istou mierou ich nedokončenosti až do momentu inštalácie. Na to som sa snažil v procese reagovať a čiastočne ich to ovplyvňovalo. V priebehu času som rozpracoval viac vecí, pri ktorých som tematicky naväzoval z jednej na druhú a zároveň hľadal možnosti, ako obrazy v tomto súbore previesť akousi radikálnou premenou. Radikálnou v obmedzenom zmysle, kedy som premenu nezamýšľal násilne, ale nechal som ju formátovať všetkým tým, čo nie som schopný urobiť. Nemožnosť naplniť vôľu sa takto v procese viackrát objavila a priniesla so sebou ďalšie témy. Pri maľovaní som viedol dialóg so sebou samým, pri ktorom som sa prirodzene dostával do pozícií, kedy som nevedel odpovedať na otázky, ktoré vznikali pri maľbe jednotlivých obrazov. Vtedy som zvolil stratégie, ktoré mi tak pomohli vyklízuť z pascí, ktoré som si na seba v procese dialógu ušil. Tento aspekt sa premietal do obrazov ako téma, ktorú som ďalej rozvíjal. K princípu mojich súčasných obrazov som sa dostal asi pred tridsať rokmi, kedy som mal potrebu pracovať na plátne ako v skicáku, kde bezprostredne robím kresby, ktoré sa množia vedľa seba, niekedy prekrývajú, vytvárajú komplikovanejšie, v ich čítaní presnejšie a komplexnejšie obrazy o tom, čo si myslím. Tak som vedľa seba na plátno ukladal obrazy a v istý moment začal túto skrumáž viac komponovať a premýšľať o nej tak, aby sa nejavila ako náhodná.

Zaujala ma myšlienka o percepcii, ako o nástroji, ktorý je tvárny. Ktorý sme schopní do určitej miery kultivovať a ktorý zároveň kultivuje nás. V tomto prípade ide o uvedomenie si jednoduchého faktu, že to, akým spôsobom sa na veci dokážem pozeráť ovplyvňuje to, ako sa mi tie veci javia. Keď sa na niečo pozerám pravým okom vidím niečo iné, ako keď sa na to pozerám ľavým okom alebo oboma. Iný obraz vidím, keď si na niečo len spomínam. Vnímanie je tak viac aktívnym výkonom než pasívnym prostriedkom poznania. S témou percepcie som sa začal zaoberať postupne a prechádzala rôznymi štádiami. V minulosti som s ňou pracoval viac ako s perspektívou, ktorá sa menila. Neskôr som obrazy začal dekonštruovať a vytvárať v nich viac plánov. Táto široká téma sa pre mňa zároveň spája aj s osobným prehodením toho, čo vidím v spoločnosti. Nemožnosť sa zhodnúť na veciach, na ktoré každý nahliada inak mi príde príznačná. V celku sa tak táto práca pre mňa stáva nástrojom na učenie sa s týmto faktom pracovať a osvojovať si ho. Nasledovala špekulácia, čo s touto skutočnosťou ďalej. Na základe obrazov v širšom slova zmysle

začali vznikať ďalšie obrazy-malby. To vytvára určitý chaos, ktorý ma zaujíma. Chaos, ktorým chcem pri maľovaní prejsť, aby som sa tak zmieril so svetom. Keď si popíšem, čo a ako vidím, môžem začať obrazy vedľa seba ukladať, triediť a spájať s nádejou, že mi tak spolu povedia niečo viac ako jednotlivo. Takto v maľbách vystavujem obrazy rôznych kvalít spolu-existencií ktorá je niekedy harmonická a niekedy nie.

Jedna z dôležitých línií v súbore je ponímanie obrazu ako konštrukcie, ktorá si pýta rozobrať a znovu-poskladať jej plány do nových celkov, kedy ich je možné nahliadať s predstavou možností ich predošlých štádií. Formálne tu uplatňujem estetiku čerpajúc z dejín umenia a zámerne kombinujúc modernistické a postmoderné princípy.

Napríklad, jedna zo situácií na obraze „Horizont“ zobrazuje fiktívny pohľad skrz objektív fotoaparátu a separovaný obraz zorných polí dvoch očí. V meditatívnej situácii tak porovnáva pohyb panorámy zapríčinený pozorovateľom. V ďalšom obraze „Vozík“ fialová farba pozadia, ktorá sa nachádza na ľavom a pravom okraji farebného spektra reprezentuje chaos, v ktorom sa zredukovaná telesná schránka ako vozík pohybuje a prijíma a vysiela signály z okolia. Vystavené obrazy takto skúmajú premenu percepcie v procese maľby, kedy sa počiatočným motívom pre obraz stáva radiátor v prázdnom priestore plátna. Ten je zobrazený ako materiálny objekt, ktorý sám osebe rozvíja v imaginácii len veľmi ťažko akékoľvek ďalšie obrazy. V druhej maľbe dopĺňa puzzle spôsobom radiátor okno. To má ale napriek svojmu tiež materiálnemu charakteru jednu špeciálnu vlastnosť. Funguje ako vonkajší rám pre nové obrazy, v ktorých sa percepcia oslobodzuje a je možné v ňom rámoviť znova a znova. To čo sa deje za oknom je už podobné tomu, čo je možné vidieť na ďalších maľbách.

Technológia maľby nie je sama osebe nijak výnimočná, jedná sa o olej na plátne v kombinácii s hrubšími olejovými pastelmi. Za zmienku stojí možno časť procesu, kedy napínam plátno na stenu a určujem si plochy, na ktorých sa maľba objaví, tie oblepím páskou, našepsujem a následne na ne maľujem. Potom pri napínaní na blindrám vznikajú obrazové plochy s ostrými okrajmi kontrastujúcimi s materiálom čistého plátna pripomínajúce svoju dvoj-dimenzionálnosť. Následne povrch maľby lakujem podľa potreby rôznymi lakmi, aby som tak odlíšil a podporil rôzne vlastnosti obrazov pod ním a rozdelil tak pozornosť na určité miesta. Krakelovací lak tak akcentuje paradoxnú „starodávnosť“, lesklý robí z maľby fotky fotku na lesklom papieri či zvlhčí oči.

Ide o kombináciu menších a veľkoformátových obrazov, ktoré by mali byť inštalované spolu, klasickým spôsobom zavesenia na steny a s dostatočným odstupom a rozstupom. Proces mojej práce by som tak zhrnul do troch častí. Prvá je reflexia vnímania, druhá je reflexia konštrukcie obrazu, a tretia je vytvorenie súboru diel.

Počas procesu tvorby ma inšpirovali títo autori a autorky: Jan van der Pol, Henry Curchod, Claudia Keep, Lucy McKenzie, Calvin Marcus, Felix De Clercq, Alex Colville, Jorge Luis Borges.